

VOGELS VANGEN EN RINGEN

DOOR PETER NIJHOFF

Toen in 1898 de Deense leraar en amateur-ornitholoog Mortensen op het lumineuze idee kwam om één der poten van jonge vogels van een aluminium ringetje — waarop een nummer en adres waren vermeld — te voorzien, zal hij zeker niet vermoed hebben, welk een enorme vlucht dit ringonderzoek zou nemen. Reeds in de eerste jaren van deze eeuw volgden bekende ornithologen in Duitsland, Hongarije en Engeland zijn voorbeeld en thans worden in vele landen tijdens het voorjaar de jongen op het nest en in het najaar de oude vogels tijdens de trek geringd.

Ondanks het feit, dat slechts enkele procenten worden teruggemeld, heeft men op deze wijze reeds een schat van gegevens verzameld. Deze geven ons niet alleen een nauwkeurig beeld van de trekwegen van vele soorten, maar ook komt veel aan het licht over zeer uiteenlopende problemen, die hiermee nauw samenhangen en die bijv. voor de *daadwerkelijke vogelbescherming* van groot nut kunnen zijn.

Hoewel men het belang van dit ringonderzoek inziet, blijkt wel uit het feit, dat in verschillende landen speciale ringstations zijn opgericht, waar men zich gedurende de trektijd bezig houdt met het vangen en ringen van vogels; zeer bekend is het Instituut Vogelwarte Helgoland. In ons land zijn ook vinkenbanen in bedrijf, o.a. in de duinen bij Wassenaar en bij Baarle-Nassau, terwijl men zich in Reeuwijk in hoofdzaak bepaalt tot het vangen van kieviten en rietvogels. Ook sommige eendenkooien leveren hun bijdrage.

De vangmethoden heeft men afgekeken van de oude „vogelaars”, die dit bedrijf uitoefenden terwille van de consumptie. In totaal zijn er enige tientallen manieren, waarbij men werkt met slagnetten of ingenieuze kooien in fuikvorm, met opfladderende, rondlopende of in een kooi zingende lokvogels enz. Een en ander uiteraard weer met diverse variaties. In het boekje „Bird ringing” van Lockley en Russell zijn een groot aantal van deze methoden beschreven. Onlangs maakte ik echter kennis met een tweetal andere wijzen, die sterk afwijken van de gangbare en juist daarom zo origineel zijn. Twintig km ten Westen van het uiterste

puntje van Bretagne ligt — als meest vooruitgeschoven post van een voor de scheepvaart zeer verraderlijke archipel van rots-eilandjes — île d'Ouessant, een steil uit de Atlantische Oceaan oprijzend plateau van 15 km². Dit eiland, dat vrijwel boomloos is en waar we slechts weinig planten vinden, wordt in hoofdzaak bevolkt door vogels, schapen en een handjevol mensen.

Op de richels van de rotskust broeden hier o.m. het stormvogeltje, de noordse pijlstormvogel, drieteenmeeuw, papegaaiduker, alk, zeekoet, gekuifde aalscholver, Scand. kleine mantelmeeuw, raaf, alpenkraai enz. In de herfst is Ouessant bovendien een pleisterplaats voor duizenden trekvogels, die o.m. vanuit Engeland het Kanaal oversteken naar Frankrijk, op weg naar hun overwinteringsgebieden rondom de Middellandse Zee.

Aan weerszijden van de ingang van het Kanaal — de drukste scheepvaartroute ter wereld — staan twee vuurtorens, die in lichtsterkte nog niet overtroffen zijn (5.000.000 kaars!). De ene is die van Bishop Rock op Kaap Lands End, de andere de Phare de Créac'h op Ouessant.

De nachttrekkers

De meeste zangvogels en steltlopers zijn nachttrekkers en ook voor deze categorie is een geringe lichthoeveelheid noodzakelijk om 't de dieren mogelijk te maken hun aangeboren richtingszin te ontwikkelen door het kiezen van opvallende bakens in het landschap: het visueel contact met de grond moet dus in geringe mate behouden blijven.

Wordt nu dit contact verbroken door een wolkende of mistbank, dan oefenen de lichten van de vuurtorens een onweerstaanbare en dikwijls fatale aantrekkingskracht uit. Tijdens dergelijke donkere nachten zien we honderden vogels hulpeloos rondom en tegen de glazen koepel fladderen. Indien de wanden van de toren of de daarop aangebrachte rekken niet door booglampen worden verlicht, — zoals dat gelukkig bij de meeste Nederlandse vuurtorens (dank zij de Ned. Ver. tot bescherming van vogels) wel het geval is — vliegen vele dieren zich zelf te pletter.

Een bijzondere methode.

Medewerkers van 't Museum Nat. d' Histoire Naturelle te Parijs hebben een op deze feiten gebaseerde vangmethode bedacht, die zowel voor de vogel als voor de vogelaar zeer plezierig is. Hiertoe organiseert het Museum in September een kamp voor jonge Franse ornithologen op Ouessant.

Tijdens bewolkte nachten wordt bij toerbeurt de wacht op de Phare de Créac'h betrokken. Met enorme schepnetten worden de hulpeloos rondfladderende trekvogels eenvoudigweg uit de lucht geschept, opgeborgen en de volgende morgen geringd en wel weer losgelaten!

De vangsten omvatten vnl. zangvogels, o.m. grauwe- en bonte vliegenvanger, kneu geelgors, grasmus, tuinfluiter, tapuit, rietzanger, heggemus en lijsters. Ook grotere soorten, zoals grauwe en rosse franjepoot en vele soorten steltlopers, kunnen geen weerstand bieden aan de verblindende stralbundels. Eén maal vingen wij zelfs een uitgeputte grauwe pijlstormvogel, een broedvogel van het Zuidelijk halfmond, die gedurende onze zomer rondzwerft boven de zeeën van het Noordelijk halfmond.

In het weinige struikgewas, dat op het eiland aanwezig is, verzamelen duizenden zangertjes overdag nieuwe energie en ook hiervan wordt handig gebruik gemaakt!

Op open plekken in het struweel stelt men tussen een paar stokken reeksen vangnetten op, die een hoogte van 2 m. en een lengte van 10 m. hebben. Deze speciaal uit Japan geïmporteerde netten, met een maaswijdte van 19 mm., zijn zó rafijn, dat de rondvliegende vogels er letterlijk en figuurlijk invliegen en prompt verward raken. Wanneer de dieren zorgvuldig zijn losgepeuterd, worden ze geringd en weer losgelaten. Deze „capture aux filets” leverde eveneens vele soorten zangvogels op en eenmaal zelfs de zeldzame en schuwe watterral!

Volgens deze beide methoden zijn in de

afgelopen jaren reeds duizenden vogels op Ouessant gevangen en geringd en de terugmeldingen bewijzen de waarde van dit werk.

De zo vooruitgeschoven ligging van het eiland verklaart ook het feit, dat verschillende zeer zeldzame vogels voor Europa — doorgaans dwaalgasten van de overzijde van de Atlantische Oceaan — op Ouessant werden gesignaleerd. Zo zagen wij eind September een blonde strandloper (*Tryngites Subruficollis*) pieren trekken in het gras bij de vuurtoren.

Minder plezierig was echter de mentaliteit van enkele — vooral oudere Franse vogelaars, die van oordeel waren, dat dit dier in opgezette staat in het Museum te Parijs behoorde te prijken. Gelukkig ging de vogel er tijdig van door, maar hieruit bleek weer heel duidelijk, dat men in vele landen nog maar ontstellend weinig benul heeft van vogelbescherming . . .

(Zie ook „Toeristenkamptoen” 18 pp 692-694 Red.)

KRUISBEK

Tekening H. J. Slijper

Cliché Nieuwe Leidsche Courant